

İSLAM MEDENİYETİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Journal of Islamic Civilization Studies

e-ISSN: 2149-0872

Cilt/Volume 9 - Sayı/Issue 2 - Aralık/December 2024:

Filistin Direnişi Bağlamında Bâsim Handekçi'nin Kinâ'un bi Levni's-Semâ Adlı Romanı

*Bâsim Handekçi's Novel Called Kinâ'un bi Levni's-Semâ in The Context of Palestine
Resistance*

Ethem DEMİR

Doç. Dr., Siirt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belagatı Anabilim Dalı. Assoc. Prof., Siirt University, Faculty of
Theology, Department of Arabic Language and Rhetoric

ethemdemir84@gmail.com Orcid: 0000-0002-4877-7578

Makale Bilgisi / Article Information

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received

21.07.2024

Kabul Tarihi / Accepted

18.11.2024

Atıf/Cite: Demir, Ethem. "Filistin Direnişi Bağlamında Bâsim Handekçi'nin Kinâ'un bi Levni's-Semâ Adlı Romanı". *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 9/2 (2024), 433-448.

<https://doi.org/10.20486/imad.1519838>

Etik Beyanı/Ethical Statement: En az iki hakem tarafından değerlendirilmiş ve iThenticate ile %15'ten az benzerlik oranına sahip olduğu belgelenmiştir./Reviewed by at least two referees and iThenticate documented that the rate of similarity to another texts did not pass 15%.

Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
Licensed Under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Öz

Huzur içerisinde uzun yıllar Osmanlı'nın yönetiminde kalan Filistin, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngilizlerin yönetimine geçmiştir. Bu tarihten itibaren eski huzurlu günlerini artık geride bırakan Filistin; acı, hüznün ve kederin merkezi haline gelmiştir. Batılı güçlerin desteğiyle Filistin topraklarında İsrail Devleti'nin kurulmasıyla beraber sıkıntıları daha da artan Filistin'in bu çilesi birçok çevrenin ilgisini çektiği gibi Arap edebiyatçıların da dikkatinden kaçmamıştır. Nitekim kaleme aldıkları ve direniş romanları olarak isimlendirdikleri onlarca eserde Filistin soruna değinen Arap roman yazarları, bu girişimleriyle bahsedilen sorunu edebî çevrelerin gündemine taşımış ve birçok kişinin dikkatini çekmişlerdir. Böyle bir meseleyi yazdığı eserinde belirten Arap roman yazarlarından biri de Bâsim Handekçi'dir. Kaleme aldığı *Kinâ'un bi levni's-semâ* adlı romanında Filistin meselesinden kaynaklı sıkıntılara değinen Handekçi, bahsedilen önemli romanını yazmıştır. Alanında önemli olduğu düşünülen bu makalede Filistin meselesinin Handekçi'nin edebî penceresinden nasıl görüldüğüne detaylı bir şekilde değinilmiştir. Bu kapsamda Filistin meselesinden kaynaklı sıkıntıların neler olduğuna, bu sıkıntıların Filistinlileri ne şekilde etkilediğine farklı açılardan yaklaşmıştır. Siyasi ve toplumsal büyük bir yaraya dönüşen Filistin Sorunu, küresel ölçekte bütün duyarlı çevreleri etkilediği gibi modern Arap edebiyatı çevrelerini de önemli ölçüde etkilediği görülmüştür. İlgili çevrelerin bu manada kaleme aldıkları Filistin konulu edebî çalışmalar, bu durumu bariz bir şekilde göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Edebiyatı, Roman, Arap Romanı, Filistin Direniş Romanı, Basım Handekçi, Kinâ'un bi Levni's-Semâ.

Abstract

Palestine, which remained under Ottoman rule for many years in peace, came under British rule after World War I. From that date on, Palestine, which left its old peaceful days behind, became the center of pain, sorrow, and grief. With the establishment of the State of Israel in Palestinian lands with the support of Western powers, Palestine's suffering, whose troubles increased, attracted the attention of many circles and did not escape the attention of Arab writers. Indeed, Arab novelists who touched on the Palestinian issue in dozens of works they wrote and called resistance novels, brought the mentioned issue to the agenda of literary circles with these initiatives and attracted the attention of many people. One of the Arab novelists who mentioned such an issue in his work is Basim Handekchi. Handekchi, who touched on the troubles arising from the Palestinian issue in his novel *Kinâ'un bi Levni's-Semâ*, wrote the important novel mentioned. This article, which is considered important in its field, touches on how the Palestinian issue is seen from Handekchi's literary window in detail. In this context, the problems stemming from the Palestinian issue and how these problems affect the Palestinians have been approached from different perspectives. The Palestinian Issue, which has become a major political and social wound, has been seen to have a significant impact on modern Arabic literature circles, as well as all sensitive circles on a global scale. The literary works on Palestine written by the relevant circles in this sense clearly demonstrate this situation.

Keywords: Arabic Language and Literature, Novel, Arab Novel, Palestinian Resistance Novel, Bâsim Handekçi, Kinâ'un bi Levni's-Semâ.

Giriş

Köklü geçmişi, dinî anlamda taşıdığı önem ve sahip olduğu kültürel zenginliği sebebiyle Filistin, dünya gündemini uzun yıllar meşgul edegelmiş ve Orta Doğu siyasetine her zaman hareketlilik kazandırmıştır. Geçmişte sükûnet içerisinde uzun yıllar Osmanlı hakimiyetinde kalan Filistin, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiltere'ye karşı kaybedilince maalesef günümüze kadar her türlü acı ve felaketin merkezi haline gelmiştir. 1917 yılında İngiltere'nin hakimiyetine geçen Filistin, Yahudiler tarafından sistematik olarak yavaş yavaş işgal edilmiş ve Filistinliler zorla evlerinden ve topraklarından göç ettirilmiştir. Filistin'in İngiltere hakimiyetinde kaldığı süre boyunca topraklarının çok önemli bir bölümü Yahudiler tarafından işgal edilmiş ve yaklaşık 750 bin Filistinli başta Ürdün olmak üzere Suriye, Lübnan ve başka komşu ülkelere iltica etmiştir.¹

Filistin topraklarında bir Yahudi devletinin kurulması düşüncesini öteden beri hararetle savunan Batılı güçlerin desteğiyle 1948 yılına gelindiğinde İsrail Devleti kurulmuştur. Bu durumu kabul etmeyen Arap devletleri, İsrail'le 1948, 1956, 1967 ve 1973 tarihlerinde bir dizi savaşa girmiştir. Herhangi bir soruna çözüm getiremeyen bu savaşlar neticesinde İsrail, topraklarını daha da genişletmiştir. Topraklarını birçok insan hakkı ihlalinde bulunarak genişleten İsrail Devleti, bu süre zarfında duyarlı uluslararası toplamları da infiale sürükleyecek şekilde katliamlarda bulunmuştur.² Nitekim 7 Ekim 2023 tarihinde başlayan İsrail'in son saldırıları sonucunda 40 bin civarında Filistinli hayatını kaybetmiştir.³ Geçmişten günümüze kıt imkanlarıyla İsrail'in baskılarına karşı koymaya çalışan Filistin halkı ise İsrail'in her türlü teknolojik silahlarına ancak taşlarla cevap vermeye çalışmaktadır.

Filistin meselesinin tarihsel sürecine kısaca işaret ettikten sonra bu sorunun mezkûr romanda nasıl ele alındığına, bir romancı gözünden İsrail-Filistin meselesinin nasıl görüldüğüne bakmakta yarar mülhaza edilmektedir. Zira ait olduğu toplumun

¹ Çağlar Özer, "Uluslararası Politika Açısından Filistin Sorunu" *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi Külliye* (Kasım 2023), 584-585; detay için bk. Nebîl Hüseyin "el-Kadiyyetü'l-Filistiniyye fi'r-re'yi'l-'âmi'l-Arabî", *Siyâsât Arabiyye* 41 (Aralık 2019), 119; Erden Kişi, "1948'den Bugüne, Tarihi ve Siyasi Yönleri ile "İsrail-Filistin Sorunu", *Anlambilim MTÜ Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi* 3/1 (2023); Yusuf Yıldırım, "İsrail-Filistin Sorununda İki Devletli Çözüm Arayışları", *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 18/41 (Eylül 2021); Davut Dursun, "Filistin Sorunu'nun Ortaya çıkışı", *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 6/2 (Kasım 1985).

² Özer, "Uluslararası Politika Açısından Filistin Sorunu" *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi Külliye*, 584-585; detay için bk. Hüseyin "el-Kadiyyetü'l-Filistiniyye fi'r-re'yi'l-'âmi'l-Arabî", 119.

³ Anadolu Ajansı (AA), "Uzmanlara göre, Gazze'de gerçek ölü sayısı 186 binden fazla olabilir.", (Erişim 7 Temmuz 2024) <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/uzmanlara-gore-gazgede-gercek-olu-sayisi-186-binden-fazla-olabilir/3269119>.

aynası durumunda olan romanın, söz konusu meseleyi nasıl dile getirdiği önem arz etmektedir.

Kinâ'un bi levni's-semâ (قناع بلون السماء) adlı romanında İsrail'in baskıları neticesinde Filistinlilerin yaşadığı sıkıntıları kaleme alan Bâsim Handekçî'nin ilgili görüşlerine geçmeden önce Filistin meselesini ele alan bazı önemli romanlara şu şekilde işaret edilebilir:

Cihâd er-Recibî, *Len emûte Suden* (لن أموت سدى) (b.y.: Mektebetü'l-'Abîkân, ts.).

Ridvâ 'Âşûr, *et-Tantûriyye* (الطننورية) (Kahire: Dâru'ş-şurûk, 2010).

Murîd el-Bergûsî, *Raeytü Râmellah* (رأيت رام الله) (Beyrut: el-Merkezü's-sekâfi'l-Arabî, 2011).

Murîd el-Bergûsî, *Vulidtü Hunâke vulidtü Hunâ* (ولدت هناك ولدت هنا) (Beyrut: Riyâd er-reys book, 2009).

Cubrâ İbrahim Cubrâ, *el-Behsu 'an velîd Mesûd* (البحث عن وليد مسعود) (Bağdat: Mektebetü'ş-şarki'l-evsat, 1985).

Gassân el-Kenefânî, *Ricâlün fi'ş-şems* (رجال في الشمس) (Beyrut: Dâru menşûrâtu'r-rimâl, 2013).

Gassân el-Kenefânî, *Ardu'l-burtukâli'l-hazîn* (أرض البرتقالي الحزين) (Beyrut: Dâru menşûrâtu'r-rimâl, 2013).

Gassân el-Kenefânî, *'Âidun ile Hayfâ* (عائد إلى حيفا) (Beyrut: Muessesetü'l-abhâsi'l-Arabiyye, 2004).

İlyâs Hûrî, *Bâbu'ş-şems* (باب الشمس) (Beyrut: Dâru'l-adâb, 1998).

Vâil Redâd, *Cenâzetü'l-melâiketi* (جنازة الملكة) (Londra: Dâru rivâyeti li'n-neşri, 2012).

İbrahim Nasrullah, *Zeman'l-huyûli'l-beydâ* (زمان الخيول البيضاء) (Cezayir: Menşûrâtu'l-ihtilaf, 2012).

Enver Hâmid, *Yâfâ teuddu kahvete's-sabâh* (يافا تعد قهوة الصباح) (b.y.: el-Muessesetü'l-Arabiyye li'd-dirâseti ve'n-neşr, ts.).

Sahar Halîfe, *Rebî' hâr* (ربيع حار) (b.y.: Dâru'l-adâb, 2004).

Suâd Amîrî, *Şârûn ve Hamâtî* (شارون وحماتي) (b.y.: Dâru'l-adâb, 2003).

Mezkûr romanlar ve makalemize konu olan *Kinâ'un bi levni's-semâ* adlı eser, Filistin mücadelesini konu edinen direniş konulu romanlardır. Direniş roman türü, çağdaş Arap

edebiyatının önemli roman türlerindedir.⁴ Bu roman türü, daha çok işgal ve sömürgeye maruz kalmış ülkelerde yaygınlık kazanmıştır. Zira meydana gelen olumsuz koşullar, böyle bir roman türünün gelişimine yol açmıştır. Filistin, Cezayir, Mısır, Tunus ve Fas gibi ülkelerde Arap direniş roman türünün gelişmesinin temelinde bu ülkelerin gerek İsrail gerekse de Batı işgaline maruz kalmaları yatmaktadır.

Hem Türk edebiyatında hem de Arap edebiyatında Filistin direnişini konu alan romanlara ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ancak çalışmamızın sınırları, söz konusu çalışmalara tek tek işaret edilmesine imkân vermemektedir. Fakat *Kinâ'un bi levni's-semâ* adlı romana ilişkin Arap ve Türk edebiyatında herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Yukarıda belirtilen nedene istinaden özgün bir çalışma olarak değerlendirilen bu makale, birkaç bölümden oluşmaktadır. Yazarın hayatı ve edebî çalışmalarını konu edinen birinci bölümün akabinde *Kinâ'un bi levni's-semâ* adlı roman hakkında muhtelif bilgiler verilmiştir. Daha sonraki alt bölümlerde ilgili romanın içeriğine işaret eden konulara değinen makalede; bu anlamda Filistin mülteci kampları, İsrail hapishaneleri, Filistinlilerin direnişi, Filistin toprağının İsrail tarafından işgal edilmesi, Filistinlilerin zorla göç ettirilmesi ve Filistinlilere yapılan baskılar gibi çeşitli temalar işlenmiştir.

1. Yazarın Hayatı ve Edebî Çalışmaları

İsmi tam olarak Bâsim Muammed Sâlih Edîb Handekçi olan yazar, toplumda kısaca Bâsim Handekçi olarak bilinmektedir. Handekçi, 22 Aralık 1983 tarihinde Filistin'in Nablus kentinde doğmuştur. Edîb ve Nidâl adında iki erkek kardeşi ve Emânî ve Emîne adında da iki kız kardeşi bulunan Handekçi, ilköğretimini Nablus'ta bulunan el-Ma'arrî okulunda tamamlamıştır. Orta öğretimini de Melik Talâl lisesinde tamamlayan Handekçi, Yüksek öğrenimi için Tulkerim kentinde bulunan en-Necâh el-Vataniyye Üniversitesi'ne kaydolmuştur. İlk olarak söz konusu üniversitenin siyasi bilimler bölümüne kaydolmuş Handekçi, daha sonra alanını değiştirip basın ve yayın bölümüne geçiş yapmıştır.⁵

Handekçi'nin söz konusu üniversite eğitimi devam ederken 2004 yılında Telaviv'de bulunan Karmel alışveriş pazarında bir canlı bomba patlaması sonucu üç İsrail vatandaşı ölür ve elliden fazla İsraili de yaralanır. Yaşanan bu patlamadan sorumlu tutulan Handekçi bu olayın planlayıcı ve azmettiricisi olarak yargılanır. Yargılanma sonucunda üç defa müebbet hapis cezasına çarptırılan Handekçi'nin ayrıca ölenlerin ailelerine 11,6 milyon dolar tazminat ödemesine karar verilir. Halen İsrail'de tutuklu bulunan Handekçi,

⁴ Hiba Lobad, *Filistin Romanında Direniş* (Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 9.

⁵ Elcezire, "Bâsim Handekçi esir Filistinî kesere'l-kadbân bi'l-edeb ve fâze bi câzeti'r-rivâyeti'l-Arabiyye" (Erişim 5 Haziran 2024); France 24, "el-Esîru'l-Filistîniyyu Bâsim Handekçi yefûzu bi câzeti booker el-âlemiyye li'r-rivâyeti'l-Arabiyye 'an rivâyetihi Kinâ'un bi levni's-semâ" (Erişim 10 Haziran 2024).

Hederîm hapishanesindeyken yarıda kalan eğitimini Kudüs Üniversitesinde tamamlamıştır.⁶

Siyasi çalışmalar noktasında da oldukça aktif olduğu görülen Handekçî, daha on beş yaşındayken siyasi oluşumlara üye olmuştur. İlgili oluşumlarda aktif bir şekilde hareket eden Handekçî, Filistin davasını sıkıca savunmuştur. Handekçî, yirmi bir yaşından itibaren hapiste olmasına rağmen, hapishaneyi adeta bir edebî mektebe çevirmiştir. Zira hapisteyken birçok edebî eser yazmıştır. İsrail hapishanelerine düşmüş birçok Filistinli edebiyatçı, yazdıkları romanlarda çoğunlukla kendi yaşam tecrübelerinden bahsetmişlerdir. Bu duruma Alî el-Halîlî ve Faysal Hûrânî örnek olarak gösterebilir. Nitekim el-Halîlî'nin yazdığı *el-Mefâtîh tedûru fi'l-akfâl* ve Hûrânî'nin yazdığı *el-Muhâsirûn* adlı romanları, yazarların İsrail hapishanelerindeki tecrübelerini konu edinmektedir. Ancak Handekçî, bu noktada oldukça farklı davranmıştır. Nitekim yazdığı edebî çalışmalarında kendi hapis hayatını anlatmaktan ziyade Filistin'in genel sorunu olan işgal ve benzeri konulara değinmiştir.⁷

Handekçî'nin yazdığı eserler, bir bölümü edebî; bir bölümü de siyasi olmak üzere iki kısımda değerlendirilebilir. Öncelikle edebî eserlerine bakıldığında iki şiir divanı ve dört adet romanı olduğu görülmektedir. Söz konusu şiir divanları; 2009 yılında yayınlanan *Tukûsu'l-merretî'l-ulâ* ve 2013 yılında yayınlanan *Enfâsu kaside leyliyye* adındaki eserlerdir. Handekçî'nin romanları ise 2014 yılında yayınlanan *Miskû'l-kifâye*, 2017 yılında yayınlanan *Nercisu'l-'uzle*, 2018 yılında yayınlanan *Husûfu Bedriddîn* ve 2023 yılında yayınlanan *Kinâ'un bi levni's-semâ* adlı eserlerdir. Handekçî'nin siyasi eserlerine bakıldığında ise Filistinlilerin sıkıntılarını dile getiren on makalelik *Musevedâtü 'aşık vatan* ve İsrail hapishanelerinde bulunan Filistinli mahkumların çektikleri sıkıntıları anlatan *Ve hakeza tehtediru'l-insâniyye* adlı eserlerin olduğu görülmektedir.⁸

Yazdığı edebî eserlerle ilgili çevrelerin dikkatini çeken ve takdirini kazanan Bâsim Handekçî, 2024 yılında *Kinâ'un bi levni's-semâ* adlı romanıyla “Uluslararası Arap Booker Roman Ödülü”nü kazanmıştır.

2. Bâsim Handekçî'nin *Kinâ'un bi Levni's-Semâ* Adlı Romanı

Uluslararası Arap Booker Roman Ödülü'ne layık görülen *Kinâ'un bi levni's-semâ* adlı roman, 2023 yılında Dâru'l-Adâb yayınevi tarafından basılmıştır. 240 sayfalık roman, yedi bölümden oluşmaktadır. Romanın genel diline bakıldığında İsrail kelimesinin pek kullanılmadığı bunun yerine Siyonizm ve işgalciler gibi kelimeler kullanıldığı görülmüştür. Kanaatimizce bu durumun temel nedeni de İsrail adında bir devletin varlığını kabul etmemek aksine onun işgalci olduğunu belirtmektir.

⁶ Elcezîre, “Bâsim Handekçî esir Filistinî kesere'l-kadbân bi'l-edeb ve fâze bi câizeti'r-rivâyeti'l-Arabiyye”

⁷ Wikipedia, “Bâsim Handekçî” (Erişim 06 Haziran 2024).

⁸ Ebced, “el-Esîru's-sahafî Bâsim Handekçî” (Erişim 06 Haziran 2024).

Kinâ'un bi levni's-semâ adlı roman, Batı Şeria'daki mülteci kamplarında bulunan romanın baş kahramanı Nûr adındaki Filistinlinin, birinci tekil kişi tarafından yapılan konuşmasıyla başlamaktadır. Nur, Filistin meselesinden çok etkilenen bir aileye mensup olup babası, Filistin Yönetiminin Batı Şeria'ya taşınmasına yol açan intifada hareketinden sonra uzun süre İsrail hapishanelerinde tutuklu kalmıştır. Hapisten çıktıktan sonra Filistin davasına ilişkin artık konuşmamaya karar veren babası, küçük bir el arabası alıp üzerinde çay ve kahve satmaya başlar. Filistin Arkeoloji enstitüsünden mezun olduktan sonra Filistin'e gelen yabancı turistlere rehberlik yapmaya başlayan Nûr ise İsrail hapishanelerinde bulunan arkadaşı Murat ile mektuplaşarak roman epizotlarına hareketlilik kazandırır. Nur, dışarıda olup biten her şeyi mektupla Murat'a iletir. Murat daha çok Filistin işgali ve kurulan Siyonist devlet ile ilgili konularla ilgilenirken Nur ise Filistin'deki Hristiyanlık tarihine ilişkin konularla ilgilenmekte ve bu sebeple bazen arkeolojik faaliyetlere katılmaktadır. Nûr'un bu duruma ilgi duymasının nedeni ise bu konuda bir roman yazmak istemesidir. Nur ile Murat sürekli mektuplaşır ve bilgi, sevgi ve üzüntülerini bu şekilde paylaşırlar. Durum böyle devam ederken günün birinde Nur, ikinci el eşya satan bir mağazadan satın aldığı bir montun cebinde Êr adındaki bir İsrailiye ait bir kimlik bulur. Bu durumu fırsat bilen Nûr, bu kimliğe yapıştırdığı fotoğrafıyla İsrail hüviyetine sahip biri olarak artık rahat bir şekilde dolaşabilmekte ve yazacağı romanı için malzeme toplamasına yarayacak olan kazı ekibine katılabilmektedir. Arapçanın yanı sıra İbranice ve İngilizceyi de bilen Nûr, İsrail kimliğine sahip olması ve bahsedilen yabancı dilleri bilmesi sebebiyle Avrupa'dan gelen arkeolojik eserler kazı ekibine katılma olanağı bulmuştur. Romanda Filistin toprağının tarih boyunca Romalılar, Mısırlılar, Araplar ve başka milletlere ev sahipliği yapmış kadim bir yer olduğu vurgulanmıştır. Roman karakterlerinden biri de İsraili bir kadındır. Bahsedilen kazı ekinde görevli olan bu İsraili kadın, Êr adını almış olan Nûr ile yakınlaşmak istediğinde Nûr, gerçek kimliği deşifre olmaması için ondan uzak durmaya çalışır. Kazı ekibinde Arap asıllı İsrail vatandaşı Semâ adında bir kadın da bulunmaktadır. Bir taraftan Semâ adındaki kadına ilgi duyan Nûr, bu sebeple ona yakın olmak isterken bir taraftan da gerçek kimliği ortaya çıkmasını diye ondan uzak durmaya çalışarak bir çelişki yaşar. İlerleyen zamanlarda Arap ve İsraili kız arasında tartışmalar çıktığında Nûr, Arap kadına gizlice kimliğini açıklamak zorunda kalır. Hamas ve İsrail arasında çıkan çatışmalar sonucunda kazı ekibi, çalışmalarını sonlandırmak zorunda kalır. Roman ise Semâ adındaki kadının Nûr'un İsraili ya da İsrail'in ajanı olmadığına inanmasıyla sona ermektedir. 2021 yılında yazılan ve 2023 yılında yayınlanan roman, adeta günümüzde yazılmış gibi tazeliğini korumaktadır. Zira güncelliğini koruyan olaylara yer veren roman; İsrail ve Hamas arasındaki çatışmalar ve İsrail'in Filistinlilere yaptığı baskılara değinmektedir.⁹

⁹ Detay için bk. Bâsim Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ* (b.y.: Dâru'l-Adâb, 2023)

2.1. Filistin Mülteci Kampları

Handekçi'nin *Kinâ'un bi levni's-semâ* adlı romanına yakından bakıldığında Filistin mülteci kampları hakkında çeşitli bilgiler aktardığı görülmektedir. Bu kapsamda verilen bilgilerin niteliğine bakıldığında söz konusu bilgilerin; kampların güvenliği, imkanları, yaşam koşulları vs. konulara ilişkin olduğu dikkati çekmektedir. Bu anlamda konu biraz daha detaylandırıldığında kampların başta uluslararası güçler olmak üzere kimse tarafından önemsenmediği ve hiç gündeme getirilmediği ancak ilgili kampların İsrail tarafından büyük bir katliam olduğunda kısmen gündeme geldiği görülmektedir.

Handekçi'nin bu bağlamda şöyle bir tespitte bulunduğu dikkati çekmiştir:

"ليس ثمة معنى لاسم المخيم الفلسطيني إلا عندما ترتكب فيه مجزرة ليصبح اسما من أسماء المآسي في تاريخ الإنسانية يصبح اسمه مخيم تل الزعتر أو صبرا أو شاتيلا أو جنين أو الشاطيء وأما مخيمه فلم ترتكب فيه بعد أي مجزرة تذكر"¹⁰

"Filistin mülteci kamplarının isimlerinin bir değeri yok; ancak söz konusu kamplarda [İsrail tarafından] bir katliam yaşandığında o zaman bu kampların isimleri insanlık tarihinde trajedi isimlerinden biri olarak gündeme geliyor. Ve o zaman artık Til Za'ter, Sabrâ, Şâtilla, Cenîn ve Şâtî şeklinde birer isimle gündem oluyorlar. Ancak onun bulunduğu kampta ise henüz bir katliam yaşanmamıştır."

Handekçi, kampların nüfuslarını adeta kayıt altına almak ve bu anlamda tarihe bir not düşmek adına kampların nüfus bilgileri hakkında çeşitli bilgiler vermiştir. Örneğin romanın başkahramanı olan Nûr'un yaşadığı kampın nüfusuna ilişkin şu bilgileri aktarmaktadır.

"هل ثمة أحد سواي في هذا المخيم ذي الثمانية آلاف لاجئ ولاجئة قد التحق بمنلي بالمعهد الأثار"¹¹

"Sekiz bin erkek ve kadın mültecinin bulunduğu bu kampta benim dışımda arkeoloji enstitüsünde okuyan var mı?"

Filistin kamplarının çok kötü koşullara sahip olması, insan onuruna yakışır nitelikte olmaması, birçok temel koşullardan yoksun olması Handekçi'yi oldukça üzmektedir. Bu sebeple Handekçi, bu romanında söz konusu kamplardan bahsederken bunların bugün olmasa da gelecekte acaba insanlık için bir utanç kaynağı olarak görülüp görülmeyeceğini şu ifadelerle dile getirmektedir:

"هل سيغدو المخيم بعد سبعين عاما أو أكثر من أكبر المواقع الأثرية التاريخية في العالم الدالة على عمق عقلنة التوحش الإنساني"¹²

¹⁰ Handekçi, *Kinâ'un bi levni's-semâ*, 16.

¹¹ Handekçi, *Kinâ'un bi levni's-semâ*, 16.

¹² Handekçi, *Kinâ'un bi levni's-semâ*, 16.

“Acaba bundan bir yetmiş ya da daha fazla yıl sonra bu mülteci kampı dünyada insanın vahşiliğine işaret eden en büyük tarihi mekanlardan biri olacak mı?”

Filistin kamplarında yaşayan mültecilerin psikolojik durumlarına da değinen Handekçî, kamplarda yaşayanların oldukça kötü durumda oldukları, morallerinin oldukça düşük olduğunu, hayallerinin tükendiğini ve geleceğe ilişkin olumlu bir beklentilerinin kalmadığını belirtmiştir. Bu karamsar durumu ilgili romanın başkahramanı olan Nûr’un ağzından aktaran Handekçî bu anlamda şöyle bir tespitte bulunmuştur:

"كان يعتقد أنه ولد من الزقاق من رحم خفية فيه لا يدركها سوى المنكوب منذ صرخة الأولى رحم يولد منها ليتقن اليتيم على أصوله هو المفجوع والمكلوم والكاتم والمكتوم والتائه والمعترب الذي يولد جاهزا متجهزا بكل عتاد البؤس المتاح وغير المتاح في هذه الأزقة فما الحاجة إلى الأسماء إذن"¹³

“Adeta sokaklardan doğduğunu; kimsenin bilmediği esrarengiz bir rahimden dünyaya geldiğini düşünüyordu. Dünyadaki ilk çılgılığın ardından itibaren çileli bir insan dışında kimse onun farkında değildi. Öyle bir rahimden doğmuştu ki yetimliğin bütün sıkıntılarını yaşayacaktı. O çileli, yaralı, acılarını kalbine gömen, derbeder, bu sokakların dayanılabilir ve dayanılmaz tüm sıkıntılarına hazır muhacir biri olarak doğmuştu.”

Bir taraftan Filistin mülteci kamplarının sahip olduğu gayri insani şartlar diğer taraftan bu kamplarda kalan mültecilerin küçümsenmesi ve hor görülmesi durumu dayanılmaz kılmaktadır. Handekçî’nin *Kinâ’un bi levni’s-semâ* adlı romanında bu anlamda aktardığı bilgilere yakından bakıldığında mültecilerin kamp içerisinde aynı kötü şartlara sahip olduğundan dolayı birbirlerini anlayışla karşıladıkları; ancak bu mültecilerin kamptan dışarıya çıktıklarında ise daha iyi şartlarla şehirde oturanlar tarafından oldukça küçümsendikleri ve isimleri yerine genel mülteci ismiyle anıldıkları görülmüştür.¹⁴

Asayiş noktasında da oldukça eksiğe sahip olduğu görülen Filistin mülteci kamplarının bu yönü, Handekçî tarafında ilgili romanında açıkça belirtilmiştir.¹⁵ Bu durum da gösteriyor ki bahsedilen kamplar, her açıdan ciddi yetersizlikleri barındırmaktadır.

2.2. İsrail Hapishaneleri

Kinâ’un bi levni’s-semâ adlı romanda değinilen konulardan biri de İsrail hapishanelerinde bulunan Filistinlilerin maruz kaldığı sıkıntılar, bu hapishanelerin şartları, görüşme koşulları, hapishanelerin kalabalık olması ve mahkum ailelerinin psikolojik durumları gibi hususlardır. Özetle verilen bu hususlar, detaylandırıldığında karşımıza bahsedilen romanın kahramanlarından Murat çıkmaktadır. Ömür boyu hapse

¹³ Handekçî, *Kinâ’un bi levni’s-semâ*, 15.

¹⁴ Handekçî, *Kinâ’un bi levni’s-semâ*, 26.

¹⁵ Handekçî, *Kinâ’un bi levni’s-semâ*, 51.

mahkûm edilen Murat, on yıldır İsrail hapishanelerindedir. Bu duruma değinen Handekçî, bu anlamda şunları söylemektedir:

"فبعد قليل ستمضي لزيارة ولدها، زيارة ولدها المحكوم بالسجن المؤبد مدى الحياة، المعتقل منذ عشر سنوات في غياهب المعتقلات الصهيونية، بتهمة إطلاق النار ضد جنود الاحتلال وتنفيذها، ولدها الأصغر مراد، صديق نور الأوحى في هذا العالم"¹⁶

“‘Annesi’ Biraz sonra oğlunun ziyaretine gidecek. Ömür boyu hapis cezası almış olan oğlu, işgal ordusuna karşı ateş etme suçlamasıyla on yıldan beri Siyonizm hapishanelerinin karanlık dehlizlerinde yatmaktadır. Bu mahkûm da Nûr’un bu dünyadaki tek arkadaşı olan en küçük çocuğu Murat’tır.”

İsrail hapishanelerinden çıkan Filistinli mahkumların fiziki ve psikolojik durumlarına da değinen Handekçî, mahkumların fiziki olarak çok güçsüz düştükleri, zayıfladıkları ve psikolojik olarak da çok kötü durumda olduklarını belirtmiştir. Handekçî’nin bu anlamdaki tespiti şu şekildedir:

"ليعود من السجن كعائد من أهوال الجحيم كالذي تعرض لاغتصاب جماعي زائف العينين، أشعث الشعر نحيل البنية"¹⁷

“O, hapishaneden çıkınca adeta cehennemden korku ikliminden çıkmış gibiydi. Sanki toplu tecavüze uğramış, gözlerinde fer kalmamış, saçları dağınık ve bünyesi oldukça zayıf düşmüştü.”

İsrail hapishaneleri çok kötü olduğuna işaret eden Handekçî, bu sebeple söz konusu hapishaneleri mezar, orada bulunan mahkumları da yaşayan ölüler olarak ifade etmiştir.¹⁸ İsrail hapishanelerinin şartları tam olarak bilinmemekle birlikte Handekçî’nin bahsedilen hapishaneleri bu kadar kötü tanımlamasının ciddi bir bilgiye dayandığı muhakkaktır. Zira Handekçî 2004 yılından beri ilgili hapishanelerde tutuklu ve olup bitenleri yaşayarak öğrenmiş durumdadır.

Bu hapishanelerdeki mahkumların kendi sıkıntılarının yanında, geride bıraktıkları ailelerinin de sıkıntılarını dile getiren Handekçî, bahsi geçen ailelerin bazen tek başına savunmasız bırakıldıklarını belirtmiştir. Handekçî’nin bu anlamdaki sözleri şu şekildedir:

"لا، ليس هذا ما خذله وأذوى قلبه فقط، ما خذله النكران الجارف والجاحد بحق أسرته الصغيرة المكونة من أمه وطفله اليتيم طيلة سنوات أسره، وحكمه الجائر القاضي بخمسة وعشرين عاما في السجن، قضا منها خمسا، خذله أصدقائه ورفاق دربه

¹⁶ Handekçî, *Kinâ’un bi levni’s-semâ*, 17.

¹⁷ Handekçî, *Kinâ’un bi levni’s-semâ*, 33.

¹⁸ Handekçî, *Kinâ’un bi levni’s-semâ*, 86.

في النضال"19... لقد طعنوا أباك في قلبه... تخلوا عنه وعن أمك وجدتك وهو في المعتقل وها هم الآن يسعون عن غدرهم من خلالك"20

“Hayır, onu yarı yolda bırakan ve onu üzen sadece bu değil; asıl onu üzen şey, büsbütün reddedilme, “İsrail hapishanelerinde” esir kaldığı beş yıl boyunca annesi ve yetim kalmış çocuğundan oluşan küçük ailesine yardımcı olunmamasıdır. Ki hâkim ona haksız bir şekilde yirmi beş yıl hapis cezası vermiş, o da bunun beş yılını hapiste yatmıştı. Arkadaşları ve Filistin direnişindeki yoldaşları, onu yarı yolda bırakmışlardı...onlar babanı kalbinden bıçaklamışlardı. Çünkü o hapisteyken onlar ona, annene ve ninene hiçbir şekilde yardımcı olmamışlardı. Şimdi ise onlar, daha önce yaptıkları ihaneti telafi etmek için uğraşıyorlar.”

Handekçî'nin *Kinâ'un bi levni's-semâ* adlı romanında bu başlık altında dile getirdiği konulardan biri de mahkum ailelerinin hapishanedeki çocuklarını ziyaret etme durumudur. Bu kapsamda çeşitli bilgiler veren Handekçî, Filistinli mahkumların kaldığı hapishanelerin oldukça uzak olduğu ve görüş saatlerinin bu meşakkatli yolculuğa nispeten kısa olduğuna işaret etmiştir.²¹

2.3. Filistin Direnişi

Handekçî'nin ilgili romanında değindiği konulardan biri de direniş teması olmuştur. Bu anlamda çeşitli bilgiler veren Handekçî, Filistinlilerin işgalci diye nitelendirdikleri İsrail'le karşı farklı mücadeleler verdiklerini ifade etmiştir. İsrail işgaline karşı koyan Filistinlilerin bu anlamda birçok bedel ödediklerinden de bahseden Handekçî, söz konusu bedeller kapsamında birçok kişinin öldüğü, birçok kadının dul kaldığı ve çocukların da yetim bırakıldığına işaret etmiştir.

Roman kahramanlarından Muhdî'nin arkadaşı Firâs'ın şehit edildiğinden bahseden Handekçî, geride kalan acılı eşi Hatice'nin durumundan şu ifadelerle bahsetmiştir:

"لم تنجب هي الأرملة أرملة فراس صديق مهدي الذي استشهد بعد زواجه من خديجة بشهر واحد فقط في أوج انتفاضة الحجارة في 1988"²²

“Dul kalmış olan Hatice [tekrar evlendikten sonra] artık çocuk sahibi olamadı. O daha önce Muhdî'nin arkadaşı Firâs'ın eşi idi. Firâs, 1988 yılında yapılan taşlı direnişte- Hatice'yle henüz bir aylık evliyken- şehit düşmüştü.”

¹⁹ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*,32-33.

²⁰ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*, 39.

²¹ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*, 17-18.

²² Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*,32.

Filistinlilerin İsrail işgaline karşı tek silahları taşlardır, şekilde bir bilgi aktaran Handekçî, İsrail ordusunun baskıları karşısında Filistinlilerin buna karşı taşlarla cevap verdiklerini belirtmiştir.²³

Her davada olduğu gibi Filistin direnişinde de kimilerinin samimi olmadığı, ilgili direnişi dünya malını kazanmaya vesile kıldığı ve bu sebeple de Filistin davasına zarar verdiğine işarette bulunan Handekçî, bu anlamdaki görüşlerini şu ifadelerle dile getirmiştir:

"كان اسمه يهز المخيم بماضيه الانتفاضي المجيد متجنباً وقتنا نال فيه أصدقائه البائسون ورفاقه في النضال الغابرون المزاي والمرايا والمناصب والمواكب والسيارات الفارحة باتوا مسؤولين أما هو فلم يعد مسؤولاً سوى عن عربة الشاي والقهوة وسط زهول أهل المخيم واقتناع بعضهم أن مهدي الشهدي قد جن في المعتقل ولم يشف بعد لكي يدرك كيف يستثمر نضاله كما فعل غيره غير أن ثمة الكثيرين من أهل المخيم احتراموه أكثر وقدروا خلوه دماؤه من الانتهازية والتجارة بالارث النضالي"²⁴

"İsmi, şanlı geçmişiyle kampı sarsıyordu. Dava arkadaşlarının birçok imtiyaz, makam, mevki ve lüks arabalar elde ettikleri bir süreçten kaçınıyordu. Arkadaşları, üst düzey sorumlular oldular; ancak o sadece çay ve kahve arabasından sorumlu idi. Kamptakiler, ona çok şaşıyorlardı, hatta bazıları onun [İsrail] hapisanesinde delirdiğini ve henüz iyileşmediğini düşünüyorlardı. Delirmeseydi o da başkaları gibi Filistin davası için daha önce yaptığı direnişten dünyevi olarak yararlanacaktı. Ancak kamptaki birçok kişi de bu müstağni tavrından dolayı ona daha çok saygı duyuyor ve fırsattan istifade etme ve Filistin davasını ticarete çevirme huyuna sahip olmadığı için onu takdir ediyorlardı."

Handekçî'nin, ilgili romanında yaptığı açıklamalardan anlaşılıyor ki bazıları Filistin davasında çok samimi iken bazıları da samimiyetten yoksun ve söz konusu davayı ticarete çevirmişlerdir.

2.4. Filistin Toprağının İşgal Edilmesi ve Filistinlilerin Göçe Zorlanması

Handekçî'nin *Kinâ'un bi levni's-semâ* adlı romanında değindiği önemli konulardan bir diğeri de İsrail'in Filistin toprağını peyderpey işgal etmesi, işgal edilen yerlerde yaşayan Filistinlilerin zorla başka yerlere göç ettirilmesi ve işgal edilen yerlerin isimleri değiştirilerek yalan tarih oluşturmaya çalışmasıdır. İsrail'in bu anlamdaki eylem ve planlarına işaret eden Handekçî, İsrail'in Filistinlilerin evlerini yıkarak, onlara aşırı baskı uygulayarak ve yaşam koşullarını ortadan kaldırarak Filistinlileri göçe zorlamaya çalıştığını ifade etmiştir. Handekçî'nin bu anlamdaki ifadeleri şu şekildedir:

²³ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*,38.

²⁴ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*,33-34.

"تصاعد التوتر في القدس بعد إعلان بلدية الاحتلال نيتها إخلاء العائلات المقدسية من بيوتها في حي الشيخ جراح"²⁵...
"قضية بيوت أهالي حي الشيخ جراح التي ينوي النظام الاستعماري الصهيوني إخلائها وطرد سكانها"²⁶

"İşgalci belediye, Şeyh Cerrâh mahallesinde bulunan Kudüslü Müslüman ailelerini evlerinden zorla çıkartmaya dair niyetini açıkladıktan sonra Kudüs'te gerginlik arttı...Siyonist sömürge düzeninin boşaltıp sakinlerini kovmak istediği Şeyh Cerrâh mahallesindeki evlerin durumu budur."

Yukarıda özetle kendisine işaret edilen hususlardan biri de İsrail'in Filistinleri göçe zorladıkları yerlerin isimlerini değiştirmesidir. Filistin'in demografik yapısını değiştirme anlamına gelen bu adım kapsamında İsrail, birçok yerin ismini değiştirmiştir. Handekçî'nin bu vahim durumu şu uzun ifadelerle dile getirdiği görülmektedir:

"فهنا سيداتي وسادتي حيث تقفون الآن تقع أنقاض وأطلال القرية العربية الفلسطينية صرعة التي نُكبت وهجر أهلها البالغ عددهم أربعمائة نسمة في شهر تموز من عام 1948 بلى هُجِّروا وها هم الآن يقبعون لاجئين ولاجنات في مخيمات اللجوء...لقد دمرت العصابات الصهيونية القرية لتشييد مكانها "كيبوتس صرعة" وهذا بيت مختار القرية يشهد على ذلك حيث تقفون الآن فوقه وأما هذا المقام الذي أقف فوقه فما هو إلا مقام الشيخ سامت الذي كان يتبارك به أهل القرية والقرى المجاورة مقدمين له النذور والقرايين طلبا للحبل والذرية...أما هنا حيث تقفون فلا يوجد سوى نكبة وشعب هجر من أرضه"²⁷

"İşte tam da burası, üzerinde bulunduğunuz bu yer Sar'a denilen Filistinli Araplara ait köyün enkazıdır. Yaklaşık 400 nüfusu bulunan bu köy, 1948 yılının temmuz ayında zorla göç ettirildi. Evet göçe zorladılar ve şimdi onlar mülteci kamplarında bir mülteci olarak yaşamaya çalışıyorlar. Siyonist çeteler, İsraili yerleşimcilere evler inşa etmek için köyü tamamen yıktılar. Mesela tam da durduğunuz bu yer, köyün muhtarının eviydi, öte yandan burası, Şeyh Sâmit'in türbesiydi. Bu ve civar köylerde bulunan halk, çocuk sahibi olmak için bu türbeye adak ve kurbanlar adarlardı. İşte burada göçe zorlanmış bir halkın acısı var."

Yukarıda verilen bilgi ve örneklerden de anlaşılıyor ki sistematik olarak Filistin toprağı işgal edilmiş ve kalanı da işgal edilmeye devam edilmektedir. İşgal edilen topraklarda aynı şekilde sistematik bir tehcir politikası uygulanmaktadır. İşgal edilen söz konusu yerlerin isimleri yok edilmekte diğer bir ifadeyle ilgili yerlerin kimliği değiştirilmektedir.

2.5. İsrail'in Baskıları

Handekçî'nin *Kinâ'un bi levni's-semâ* adlı romanına bu anlamda bakıldığında değindiği önemli konulardan bir diğeri de İsrail tarafından Filistin halkına karşı yapılan fiziki ve psikolojik baskılardır. Sözü edilen romana bu kapsamda biraz daha detaylı

²⁵ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*, 35.

²⁶ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*, 48.

²⁷ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*,66.

bakıldığında işgali protesto eden Filistin halkına İsrail askerleri tarafından sert müdahalelerin yapıldığı ve öte yandan Filistin direnişine katılan halkın fişlendiği ve çalışma izinlerinin iptal edildiği görülmektedir.²⁸ Psikolojik baskı kapsamında ise yapılanlara bakıldığında ise ilk olarak İsraili aşırı sağcı grupların Mescid-i Aksa'ya girerek²⁹ onun kutsiyetine halel getirmeye çalışması geldiği görülmektedir.

Her açıdan Filistinlilere çeşitli sıkıntılar çıkarıldığını ve her türlü baskıların yapıldığını belirten Handekçî, 1948 yılında İsrail'in Filistinlilere karşı işlediği "Nekbe" vahşetinin günümüzde de sürmekte olduğuna şu ifadelerle işarette bulunmuştur:

"بلى، لقد قلت لي: من العار أن نحتفل كل عام بذكرى النكبة على أنها مجرد حدث تاريخي مضي... النكبة لم تنته بعد... رحمها ما زال خصبا وقادرا على الإنجاب في كل لحظة، إنجاب القتل والتطهير العرقي والتشريد والإبعاد والتهجير والمصادرة والتدمير والإقصاء والتهميش والتصنيف والالتباس والسلام المزيف"³⁰

"Evet, sen bana şöyle dedin: Her yıl Nekbe'yi tarihte olup bitmiş bir olay olarak anmak bir utançtır. Çünkü Nekbe henüz bitmiş değil...Nekbe hala canlıdır ve her an farklı acılar üretmeye hazırdır. Söz konusu acılar ise katliam, soykırım, toprağından sürgün edilme, malına el koyma, evlerini yakıp yıkma, aşağılama, toplumda ayırıştırma, iltimasta bulunma ve sahte barış görüşmesinde bulunma şeklindedir."

Handekçî'den aktarılan bu örnekte görüldüğü üzere 1948 yılında gerçekleşen ve büyük felaket olarak ifade edilen Nekbe'yi andıran olaylar, Filistin topraklarında hala yaşanmakta ve onun tezahürü olan soykırım, katliam, göçe zorlama vs. musibetler devam etmektedir.

İsrail'in baskısı artıkça Filistinlilerin asla geri adım atmadıkları aksine çeşitli meşru protestolarla tepkilerini dile getirdiklerini belirten Handekçî, söz konusu romanında İsrail'in bahsedilen bu meşru gösterilere de tahammül edemediğini ve göstericilere karşı orantısız müdahalelerde bulunduğuna şu ifadelerle işaret etmiştir.

"يزفر بجمرة وهو يتابع قمع قوات الشرطة وحرس الحدود الصهيونية لأهالي الحي والمتظاهرين"³¹

"O, nefes nefese kalmışken polis güçleri ve Siyonist sınır muhafızların Filistinli mahalle sakinlerini ve göstericileri sindirmeye çalıştığını izliyordu."

Handekçî'nin baskı kapsamındaki ifadelerine yakından bakıldığında sadece Filistinlilere değil de Filistin'in haklı davasının yanında duran bazı ılımlı İsraililere karşı

²⁸ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*,41-42.

²⁹ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*,206.

³⁰ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*,120.

³¹ Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*,57.

da aşırı sağcı İsraililer tarafından çeşitli baskıların yapıldığı ve komünist ve benzeri etiketlerle yaftalandıkları görülmektedir.³²

Sonuç

Tarihî geçmişi, dini anlamdaki çeşitliliği ve kültürel zenginliği sebebiyle öteden beri güç odaklarının siyasi çekişmelerinin merkezinde yer aldığı görülen Filistin, Osmanlı hakimiyetinde kaldığı süre zarfında sükûnete kavuşmuşsa da İngiltere tarafından daha sonra işgal edilmesi üzerine tekrardan kaos ve acının merkezine dönüşmüştür. Batılı güçlerin desteğiyle peyderpey Filistin'e yerleştirilen Yahudilerin zamanla nüfuslarının arttığı ve önemli bir güç dengesi haline geldiği dikkati çekmiştir. Güçlendikçe Filistinlilere çeşitli baskılarda bulunan ve Filistinlileri komşu ülkelere göçe zorlayan Yahudilerin, İsrail devletinin kurulmasından sonra bu baskılarını daha da artırdıkları görülmüştür.

Yaşanan söz konusu baskılar, birçok edebî çevre gibi Arap edebiyatçılarının da dikkatini çekmiştir. Filistin'de yaşananlara duyarlılık gösterenlerin başında da Arap roman yazarları gelmektedir. Nitekim Filistin sorununa değinen onlarca roman yazarı, eserlerinde bu sorunu kendi pencerelerinden kamuoyunun gündemine taşımışlardır. Bu roman yazarlarından biri Bâsim Handekçî'dir. Kaleme aldığı romanında Filistinlilerin çektiği sıkıntılara değinen Handekçî, İsrail'in Filistin'i adeta açık bir hapishaneye çevirdiğini söylemiştir. Yaşanan sıkıntıları dile getirme bağlamında önemli bazı temaları ön plana çıkararak Handekçî, bu anlamda Filistin mülteci kamplarına, Filistinlilerin tutuklu bulunduğu bazı İsrail hapisanelerine, İsrail'in Filistinlilere yaptığı baskılar ve bu baskılara karşı koyan Filistinlilerin mücadelelerine değinmiştir.

Kaleme alınan bu makaleyle -Arap divanı konumuna yükselen- Arap romanının Filistin meselesine nasıl yaklaştığına yakından ışık tutulmuştur. Bu anlamda incelemeye konu edinen romanın yazarı İsrail hapisanelerinde tutuklu bulunan bir yazarın olması durumu daha da hassas kılmaktadır.

Derin bir entelektüel birikime sahip edebiyatçıların birçok konuda olduğu gibi toplumsal ve siyasal konularda da görüşleri önemsenmekte ve bahsedilen hususlardaki duruşları önemle takip edilmektedir. Böyle bir gaye ile kaleme alınan bu makale çalışmasının, özellikle Filistin sorununa ilişkin edebî çalışmalara nasıl yaklaşılmaması gerektiği ve nasıl bir çözümlenmeye tabi kılınması gerektiği hususunda bir örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

³² Handekçî, *Kinâ'un bi levni's-semâ*,139.

Kaynakça

- AA, Anadolu Ajansı. “Uzmanlara göre, Gazze'de gerçek ölü sayısı 186 binden fazla olabilir”. Erişim 7 Temmuz 2024. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/uzmanlara-gore-gazgede-gercek-olu-sayisi-186-binden-fazla-olabilir/3269119>.
- Dursun, Davut. “Filistin Sorununun Ortaya çıkışı”. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 6/2 (Kasım 1985), 193-200.
- Ebced. “el-Esîru’s-sahafî Bâsim Handekçî”. Erişim 06 Haziran 2024. <https://web.archive.org/web/20201229171630/https://www.abjjad.com/author/2824241177/خندقجي-باسم-الصحافي-الاسير/books>.
- Elcezîre. “Bâsim Handekçî esir Filistînî kesere'l-kadbân bi'l-edeb ve fâze bi câizeti'r-rivâyeti'l-Arabiyye”. Erişim 5 Haziran 2024. <https://www.aljazeera.net/encyclopedia/2024/5/5/القضايا-كسر-فلسطيني-أسير-خندقجي-باسم>.
- France 24. “el-Esîru'l-Filistîniyyu Bâsim Handekçî yefûzu bi câizeti booker el-âlemiyye li'r-rivâyeti'l-Arabiyye 'an rivâyetihi Kinâ'un bi levni's-semâ”. Erişim 10 Haziran 2024 <https://www.france24.com/ar/-/مقصود-إسرائيل-فلسطيني-أسير-20240428/ثقافة-جائزة-البوكر-العالمية-للرواية-العربية-عن-روايته-قناع-بلون-السماء>.
- Handekçî, Bâsim. *Kinâ'un bi levni's-semâ*. b.y.: Dâru'l-Adâb, 2023.
- Hüseyn, Nebîl. “el-Kadiyyetü'l-Filistiniyye fi'r-re'yi'l-âmi'l-Arabî”. *Siyâsât Arabiyye* 41 (Aralık 2019), 117-125.
- Kişi, Erden. “1948'den Bugüne, Tarihi ve Siyasi Yönleri ile 'İsrail-Filistin Sorunu’”. *Anlambilim MTÜ Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi* 3/1 (2023), 262-274.
- Lobad, Hiba. *Filistin Romanında Direniş*. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Özer, Çağlar. “Uluslararası Politika Açısından Filistin Sorunu”. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi Külliye* (Kasım 2023), 582-605. <https://doi.org/10.48139/aybukulliye.1360984>
- Wikipedia. “Bâsim Handekçî”. Erişim 06 Haziran 2024. https://ar.wikipedia.org/wiki/باسم_خندقجي
- Yıldırım, Yusuf. “İsrail-Filistin Sorununda İki Devletli Çözüm Arayışları”. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 18/41 (Eylül 2021), 3840-3884. <https://doi.org/10.26466/opus.874933>